

Hromada Attila

1956 üzenete

1956 novemberében, néhány perccel azelőtt, hogy a tüzéség szétlőtte volna az irodáját, Magyarország sajtóügynökségének igazgatója kétségbeesett üzenetet küldött ki a világnak a reggel Budapest ellen indított orosz offenzíváról. Távirata ezekkel a szavakkal végződött: „Magyarországért és Európáért fogunk meghalni.”

Milan Kundera esszéjének ezen bekezdése elgondolkodtató és a mai napig aktualitással bír – elég, ha csak azokra az ukrán tüntetőkre gondolunk, akik Kijevben Európát tartották féldiktatórikus és korrupt vezetőjük ellenpólusának. A magyar távirat utolsó szavai azért is fontosak, mert Európáért meghalni a magyar forradalmár számára nem azt jelentette, hogy az oroszok Magyarország elfoglalásával majd nyugat felé vonulnak, hanem azt, hogy Európa Magyarország határain belül került veszélybe: hiszen mi magunk vagyunk Európa. Kundera szerint a forradalmárok azért adták életüket, hogy Magyarország Európa maradjon, hogy megtarthassa európai identitását és értékeit.

A szovjet totalitarizmus a nyugati világ tökéletes tagadása volt, épp ezért a magyarok úgy érezhették, hogy nemcsak gazdaságilag és politikailag van visszaesés az országukban, de egyenesen a saját kultúrájuk és magyarságuk semmisül meg.

Az 1956-os forradalom úgy tört ki, hogy azt a rádió, televízió és újságok nem támogatták, hanem a regény, a költészet, a színház, a film, filozófiai és politikai párbeszéd, egyszóval a kultúra készítette elő. A Szovjetunió egy végletekig anti-kulturális hatalom volt, amelynek dominanciája civilizá-

ciós sokkhoz vezetett Magyarországon. De Oroszország maga is áldozat volt: Lenin kommunista forradalma után az országot brutálisan kiszakították a nyugati történelemből, felélesztve annak nyugatellenes rögeszméit.

De szóljunk most egy kicsit a Lajtán túli eseményekről, az emberség nagy pillanatairól. Ausztriának közvetlenül a magyar forradalom előtt húzódtak a tárgyalások a négy győztes hatalommal a saját függetlenségéről. Végül nagy huzavona után, 1955-ben Ausztria függetlenné válhatott, bár politikailag és gazdaságilag még gyenge lábakon állt. Saját kedvezőtlen körülményei ellenére habozás nélkül megnyitotta határait, és a szovjet megszállás után befogadott több mint 180 000 magyar menekültet, akikre Magyarországon súlyos felelősségre vonás várt volna. Sajnos még így sem sikerült 20 000 elítélt diáknak elmenekülnie, akik közül 229-et kivégeztek a forradalomban való részvétel miatt – többet, mint 1848 után vagy a világháborúk utáni zavaros időszakokban.

Sajnos napjainkban azok az európai értékek, melyeket '56-ban eltiportak, még most is hiányoznak a mi Közép-Európánkban. Az 1956-ban romokban álló Ausztriától ellentétben nekünk még 500 menekültet is gondot okoz befogadni. A menekültek elől ugyanolyan paranoid módon akarunk bezárkózni, mint ahogy 40 éven keresztül Moszkva utasítására az egész világ elől. Sajnos ezen gondolkodásmód megváltoztatására 1989 óta sem volt elég idő. A menekültekkel való ignoráns bánásmódunk azt mutatja, hogy az olyan európai ér-

tékek, mint például a kereszténység segítőkészsége vagy a humanizmus szolidaritása, még mindig hiányzik régióinkban.

1956-tól megtanultuk, hogy ha az állam intézményei ezen a téren csődöt mondanak, szerencsére mindig lesznek emberek, akik rámutatnak a rendszer hiányosságaira és arra, amit a lelkiismeret diktál. 1956-hoz hasonlóan az állami propaganda félelemkeltésén sokan át tudnak látni, és óriási tenni akarás indult el Magyarországon az önkéntes szervezetek formájában, ami örömdetes még akkor is, ha a segítségnyújtás az állam feladata lenne.

A kommunista vasfüggönyhöz hasonlóan az elszigetelődés már fizikai formát is öltött a szerb-magyar határon. Mindannyiunknak az állna az érdekében, hogy tanuljunk a történelem hibáiból, hiszen minden nemzet, amelyik falakat épített, hogy embereket válasszon szét – a berlini faltól a szovjet gulágokig – arra lett kárthatva, hogy elbukjon. A 21. század Magyarországnak nem kerítések, hanem hidakra van szüksége, mely összeköti őt a túl hosszú ideig elválasztott Európával.

Bár rögzös út vezetett tovább 1968-ban Prágáig vagy a lengyel Szolidaritásig, ezen reformkísérletek példaként tekintettek a magyarok 1956-os bátorságára, még akkor is, ha a kádári Magyarország időközben a szocialista tábor legvidámabb barakkjává vált. A magyar nép többsége ekkorra már apolitikussá vált, és a viszonylagos jólétért cserébe már csak kevesen beszéltek valódi demokráciáról és pluralizmusról.